

2023-yil. 2-son.

TIL VA ADABIYOT TA'LIMI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIG'NING
ILMIY-METODIK JURNALI

Elektron jurnal

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ
ЖУРНАЛ МИНИСТЕРСТВА
ДОШКОЛЬНОГО И
ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

Я ПРЕПОДАВАНИЕ
ЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ
Электронный журнал

L LANGUAGE AND LITERATURE
TEACHING |

SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL JOURNAL OF THE MINISTRY
OF PRESCHOOL AND SCHOOL EDUCATION
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Electronic journal

ISSN 2010-5584

2023-yil
2
son

«Til va adabiyot ta'limi»
«Преподавание языка и литературы»
«Language and literature teaching»

ilmiy-metodik jurnal / научно-методический журнал

Bosh muharrir

Bahodir JOVLIYEV

Tahrir hay'ati:

Baxtiyor Saidov
Dilshod Kenjayev
Nizomiddin Mahmudov
Nargiza Rahmonqulova
Yorqinjon Odilov
Nasirullo Mirkurbanov
Jabbor Eshonqulov
Valijon Qodirov
Baxtiyor Daniyarov
Abdurahim Nosirov
Tolib Enazarov
To'liqin Saydaliyev
Ravshan Jomonov
Zulxumor Mirzayeva
Qozoqboq Yo'ldoshev
Tajixon Sabitova
Salima Jumayeva
Nilufar Namozova
Qayum Baymirov
Manzar Abdulkayrov
Lutfullo Jo'rayev

(bosh muharrir o'rinbosari)

Alijon Safarov (elektron nashr uchun)
Madina Nuriddinova (elektron nashr uchun)
Latifa Xudayqulova (elektron nashr uchun)
Barno Kadirova (elektron nashr uchun)

Muharrirlar:

Nilufar Namozova
Nigora Uralova
Emma Torosyan
Nargis Bobodjanova

Sahifalovchilar:

Akmal FARMONOV
Gulnoza VALIYEVA

Tahririyat manzili:

100038, Toshkent shahri
Matbuotchilar ko'chasi 32-uy.
Telefon: (98) 121-74-16,
(71) 233-03-10, (71) 233-03-45, (71) 233-03-67.
e-mail: til_adabiyot@umail.uz
web-sayt: www.tilvaadabiyot.uz

M U N D A R I J A

USMON NOSIR TAVALLUDINING 110 YILLIGIGA

Beknazar Toshboyev. Sohri bog'ning iste'dod sohibi 2

TAHLIL

Maftuna Abdullayeva. Salbiy munosabat ifodalovchi ruhiy jarayon fe'llari 6
Abror Ochilov. Til - ma'naviyat komposi hamdir 8
Gulnoza Eshnayeve. Psixolingvistikaning lisoniy ongi o'rganishdagi ahamiyati 9
Yulduz Mamadiyeva. Surxondaryo dialektida fitonimlarning fonetik, leksik xususiyatlari 10
Sanobar Mulkamonova. Abdulla Qahhor hikoyalarda badiiy detallarning ifodalanishi .....
Fituz Safarov. Istiqbol davrida o'zbek adabiy tilining ma'vorlashtirilishi 13
Dildora Pulatova. Barkamol zvirod bolalar maktablarida o'quvchi-yoshlarni
ma'naviy - madaniy dunyoqarashlarini rivojlantirish 16
Shaxnoza Sultonqulova. Shukur Xolmirmirzayev ijodida detalning o'rni 17
Izzatillo Taniqulov. Tinchlik va osoyishtalik - oliy ma'nat 18
Shuxrat Mardanov. Grammatikaga oid arab tilidagi qo'lyozmalar va ularning tavsifi 20
Fayzullo Yaxyojev. Hamid Sulaymon - Navoiy qo'lyozmalari tadqiqotchisi 22
Kamoliddin Kadirov. Features of the lyrical poetry of the east 23
Ravshan Niyazov, Fitruza Kurbanova. The main peculiarities of detective genre 26
Mahliyo Jakbarova. O'quvchilarda nutq so'zlash ko'nikmasini rivojlantirishda interfaol usullardan foydalanish 28
Zuhra Fayziyeva. Marosim nomlari onomastikasi 30

TILSHUNOSLIK

Charos Damirnova. Comparative semantic analysis of paremsias expressing
interpersonal relations in english and uzbek languages 32
Dilafroz Umarova. Types of conceptual meaning in linguistics 34
Dylniso Uralova, Zuhra Hazratova. Jurnalistika sohasi talabalarini o'qitishda
kommunikativ kompetensiyalar: sotsiolingvistik kompetensiyaning o'rni 35
Rano Uzoqboyeve. Consecutive interpreting: required skills of students 38
Shakhlo Abdullaeva. The difference of language and speech, and its significance for methodology 40
Uktam Abdinazarov. Learning of equine studies terminologies in english 42
Zebo Shuxratova, Nilufar Sadullayeva. Ingliz media matnlarida frazeologik
birliklarning ifoda etilishi New York times gazetasidagi frazeologizmlar misolida 43

TADQIQOT

Marjona Xayrullayeva. Buxoro viloyat Vobkent tuman mikrotoponimlari bilan bog'liq atamalar tasnifi 45
Orzigul G'aniyeva, Aminova Nilufar. Jon Steynbekning "East of Eden" romanida o'layviy munosabatlar tasviri 47
Hatambey Sulaymonov. Adabiyotshunoslikda vaqt o'lchami va tasvir ifodasi 49
Muhayyo Kenjayeva, Nigora Normurodova. Ona tili darslarida didaktik usullardan foydalanishning ahamiyati 51
Murodova Muqaddas. Ingliz va o'zbek adabiyotida satira talqini 53
Sevara Qahromonova. 5- sinf ona tili mashg'ulotlarida o'quvchilarning og'zaki nutqini baholash mazmuni 55
Anvarbek Turdialiyev. Qaratqich kalishigining qo'llanishi 56
Husnidin Suvanov. Anvar Suyunning "G'o'bdintog' hikoyalari" da milliy koloritning o'rni 58
Yunus Davlodov. Ko'p ma'nolilikning boshqa lingvistik hodisalar bilan munosabati 63
Shaxnoza Begiyeva. Rauf Farfning "Abdulla" marsiyasida poetik sintaksis masalasi 65
Shoxjaxon Karimov. Atoqli otlar yasallishi va apellyativ konversiya 66
Uyg'unjon Turdimurodov. Xatirchi tumani toponimlarining yasallish xususiyatlari 68
Erkin Soliyev. Chet til o'qitishda kasbiy malakani shakllantirishga ilmiy yondashish 70
Muhayyo Soliyeva. Ma'nodosh so'zlarning asosiy xususiyatlari 73
Namoz Akhmedov. What is pragmatics? 75
Saidfozil Akmalxonov. Online platforms and equipment to work with students in online and offline modes 76
Sohila Aminova, Orzigul Ablakulova. Difficulties associated with developing
listening skills based on paradigmatic vocabulary meaning 78
Mokhinur Yodgarova. Religious world in linguacultural world picture 79
Otajon Norov. Zamonaviy o'zbek she'riyatida islomiy g'oyalar talqini 81
Okila Razzakova, Nodira Hamidovna. Use of role-play method in teaching speaking in ESL classes 83
Abdivali Eshqobilov. Onomopoetika va tarjima masalalari pragmatik adabiyotshunoslik nazariyasi aspektida 86
Charos Hamrayeva. Ingliz tili fanini o'qitishda masofaviy ta'lim texnologiyalarining ahamiyati va samarasi 88
Gavhar Melikova. Ingliz tilini o'zlashtirishda tinglab tushunish metodining ahamiyati 90
Hulkar Rajabova. O'ildada kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda kitobxon onaning roli va ahamiyati 91

ЯЗЫКОЗНАНИЕ

Сайера Ибрагимова. Псевдоним как антропонимическая единица 93

ЛЕКСИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛ

Дилдора Толипова. Слова-лакуны, связанные с сельским хозяйством 95

НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

Эльдар Гиздуллин. Способы создания постапокалиптической пандемийной среды в романе
Яны Вагнер «Вонгозеро» 97

ИЗ ИСТОРИИ СЛОВ

Марина Цой. Причины и последствия возникновения двуязычия в Московской Руси 99

tish va baholash ona tili o'qituvchisining muhim vazifasidir. Shunday qilib, og'zaki aloqa ikki shaklda – og'zaki va yozma ravishda amalga oshirilayotganligi to'g'risida gapirganda, ularning o'xshashliklari va farqlarini yodda tutishimiz kerak. O'xshashlik shundan iboratki, nutqning bu shakllari umumiy asosga ega – adabiy til va amalda deyarli bir xil joyni egallaydi. Farqlar ko'pincha ifoda vositalariga nisbatan kamayadi. Og'zaki nutq intonatsiya va ohang bilan bog'liq, og'zaki bo'lmagan, u ma'lum bir miqdordagi "uning" til vositalaridan foydalanadi, ko'proq og'zaki uslubga bog'langan.

Og'zaki nutq – bu to'g'ridan to'g'ri aloqa sohasida ishlaydigan ovozli nutq va keng ma'noda bu har qanday ovozli nutq. Tarixiy jihatdan og'zaki nutq shakli birinchi darajali bo'lib, u yozishdan ancha oldin paydo bo'lgan. Og'zaki nutqning moddiy shakli tovush to'lqinlari, ya'ni

inson talaffuz organlarining murakkab faoliyati natijasi bo'lgan talaffuz qilinadigan tovushlardir. Bu hodisa og'zaki nutqning boy intonatsion imkoniyatlari bilan bog'liq. Intonatsiya nutq ohangi, nutqning intensivligi (hajmi), davomiyligi, nutqning tezligi va talaffuz tem-bri bilan yaratiladi. Og'zaki nutqda mantiqiy stressning o'rni, talaffuzning aniqlik darajasi, pauzalarning mavjudligi yoki yo'qligi muhim rol o'ynaydi. Og'zaki nutqda insonning his-tuyg'ulari, kayfiyatlari va hokozolarining butun boyligini yetkazadigan shunday intonatsion nutq mavjud.

Zero, og'zaki nutq madaniyatining asosidir. Inson madaniyati, dunyoqarashi ko'rsatkichidir. Nutq madaniyatini doimiy ravishda takomillashtirish, buning uchun nutqni nazorat qilish, talaffuz, jumlar qurishda buzilishlarning oldini olish, so'z boyligini boyitish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ma'qulova B. va boshqalar. Boshlang'ich sinfdan tashqari o'qish mashg'ulotlari. – Toshkent: «O'qituvchi», 1996-yil.
2. Mirzayev I. Dars tahlili. – Toshkent: «O'qituvchi», 1985-yil.
3. Umarova M, Xudoyberganov M. Bayonlar to'plami. – Toshkent: «O'qituvchi», 1992-yil.
4. Qosimova K. Boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: «O'qituvchi», 1985-yil.
5. Oripov K., Obidova M. Ifodali o'qish. – Toshkent: «O'qituvchi», 1982- yil.
6. To'rt yillik boshlang'ich sinflar dasturi. – Toshkent: «O'qituvchi», 1999- yil.

Anvarbek Turdaliyev,

Alisher Navoiy nomidagi

Toshkent davlat O'zbek tili va adabiyoti universiteti

Folklorshunoslik va dialektologiya kafedrasi tayanch doktoranti

QARATQICH KELISHIGINING QO'LLANISHI

Denov kichik dialektal zonasida misolida

Annotatsiya. Denov kichik dialektal zonasi o'zbek tili massivining Surxondaryo dialektal zonasi tarkibida bo'lib, mazkur arealda, asosan, o'zbek va tojik tilli aholi yashaydi. Kichik dialektal zonada (o'zbeklar ham, tojiklar ham) o'zbek tilida, lekin o'rniga ko'ra tojik tilli aholi o'z til-shevalaridan foydalanadilar. Mazkur areal shevalarini oldingi tadqiqotlarimizda 3ga bo'lgan edik: 1. qarluq, 2. qipchoq, 3. oraliq shevalar kabi. Shunga ko'ra, maqolada Denov dialektal zonasida qaratqich kelishining qo'llanilishi haqidagi kuzatishlarimizni bayon etamiz.

Kalit so'zlar. Dialektal zona, sheva, kelishik, qaratqich kelishigi.

Annotation. The Denov small dialectal zone is part of the Surkhondaryo dialectal zone of the Uzbek language massif, and mainly Uzbek and Tajik-speaking people live in this area. In the small dialectal zone (both Uzbeks and Tajiks) use the Uzbek language, but the Tajik-speaking population uses their dialect instead. In our previous studies, we divided these regional dialects into 3: 1. Karluq, 2. Kipchak, 3. such as intermediate dialects. Accordingly, in the article, we describe our observations about the use of the accusative case in the Denov dialectal zone.

Keywords. Dialectal zone, dialect, agreement, indicative agreement.

Аннотация. Деновская малая диалектная зона входит в состав Сурхандарьинской диалектной зоны узбекского языкового массива, и на этой территории проживает в основном узбекско- и таджикоязычное население. В малой диалектной зоне (и узбеки, и таджики) используют узбекский язык, но вместо него таджикоязычное население использует свой диалект. В наших предыдущих исследованиях мы разделили эти региональные диалекты на 3: 1. карлукские, 2. кыпчакские, 3. такие как промежуточные диалекты. Соответственно, в статье мы описываем наши наблюдения по поводу употребления винительного падежа в деновской диалектной зоне.

Ключевые слова. Диалектная зона, диалект, соглашение, изъявительное соглашение.

O'zbek shevalarida kelishiklar soni turli xilda uchrashi ma'lum. Bunga sabab qaratqich - tushum va

o'rin-payt - jo'nalish kelishiklari farqlanmasligidir. Denov shevasining qarluq guruhida ham buning turlichaligini

ko'rishimiz mumkin. Bu shevada ham bosh kelishik maxsus belgiga ega emas. Qarluq va ayrim o'g'uz shevalarida qaratqich kelishigi bilan tushum kelishigi bir xil (-ni...) ko'rsatgichga ega bo'lib, formal jihatdan farqlanmaydi. Shunga asoslanib V.V.Reshetov 1951-yilda Toshkent, Farg'ona tipidagi shevalarda yagona qaratqich-tushum kelishigi mavjud deb ko'rstgan[Ўзбек халқ шевалари морфологияси. 1984.35]. Qaratqich-tushum kelishigini bitta ko'rsatgich bilan ifodalaniishi haqida Ya. Gulyamov, N.Gafurova, B.Jurayev, I.Farmonov, O.Sharipov, S.Tulyakov, Sh.Nasirov, S.Ibrohimov, F.Abdullayev, A.Shermatov, T.Qudratov, M.Shoinoyatova, M.Mirzayev kabi olimlar o'z fikrlarini bildirishadi[Ўзбек халқ шевалари морфологияси. 1984. 35]. Denov shevasida kelishiklar Qarshi, Sam-Buxoro shahar shevalari singari qaratqich-tushum -ni, va jo'nalish-o'rin-payt kelishiklari -ga bir ko'rsatgichga ega.

- Bizzi uruyladan bevāšlā ko(v)p čiqqan pāššāni žiyiga tetekānān kejin, bādīgā tekānān kejin badaryā qilingān kejin šergā tohtājmiz deb šergā tohtāgān.

- Ātā uruylarimiz āsli šāhrisābzni qonyirātīdan, kenāgās degān žāji bār. Šu sāngārdākkā kelip, hee bāyčāgā kelip kegin kopājib ketgān.

Shevaning fonetik qonunlariga (yon tovushlar va so'zning o'zak yoki negizida old, orqa qator unlilar va chuqur til orqa undoshlarining kelishi, so'zlarning qaysi undosh tovush bilan tugashi va b.) muvofiq kelishik qo'shimchalari turli shakllarda (talaffuz etiladi) qo'llanadi, ayrim o'rinlarda bo'lsa nutq jarayonida ba'zi kelishik qo'shimchalari tushib qoladi. Denov shaharda yashovchi aholi qishloqlardan ko'chib kelgan o'zbek va tojik tili aholi bo'lib, so'zlashish tili o'zbek tili. Bu shevada adabiy til va tojik tilining ta'siri natijasida yoshlar nutqida kelishiklar soni 6ta, yoshi kattalarda 5ta kelishik qaratqich va tushum kelishigi belgisi -ni qo'shimchasi bilan ifodalaniadi. Ushor, Oybarak, Cho'ntosh, Sohibkor, Oloviddin, Ilonsoy, Qizil Farg'ona qishloqlarida 4 kelishikli sheva hisoblanadi. Bu qishloq shevalarida o'rin-payt kelishigi va jo'nalish kelishigi bitta -gā//ga, tushum va qaratqich kelishigi -ni qo'shimchasi orqali ifodalaniadi. Qoraxon, Yurchi QFY, Hazarbog' QFY markazi (1-bo'lim), shahar atrofidagi qishloqlarda kelishiklar soni 5tani tashkil qiladi. Bu shevalarda tushum va qaratqich kelishigi -ni qo'shimchasi bilan ifodalaniadi. Qaratqich kelishigi shevada so'zlarning qaysi undosh bilan tugashiga qarab quyidagi variantlariga ega bo'ladi: -ning, -ing, -ding, -ting, -di, -ti, -zi, -i;

- Mačit qiganda bizdi bābājlā jārdāmgā bārādi.

- ulārdi ārqasidan ādām tušgāndā, beqa mēnā hāvār ketgān

- qojbeš minān mārti ārasīgā mēnā bergā.

Qaratqich kelishigi sporadik ravishda -mi akamni hovlisi - ākāmi hā(v)lisi, gulni bargi - gulli bargi, oshtni go'shi - āšti go'shi shaklida qo'llanadi.

Qaratqich va tushum kelishigi qo'shimchasi unlilardan va "j" undoshidan keyin asosan -ni tarzida aytiladi. o'zingni - ozijni, akangni - ākājni, unlilardan keyin ham -ni shakli qo'llanadi: yarani -jārāni, bovalani -bāvālāni. Shahar markazida yashovchilar va hudud aholisining o'qimishli qatlami imkon qadar -ni ishlatishga harakat qiladi. Ba'zan ularning nutqida jaranglilardan keyin -di, jarangsizlardan keyin -ti "itni -itti, otni - ātti" tarzida talaffuz qilinadi. Shahardan uzoqqa yashovchi sheva vakillari nutqida jaranglilardan so'ng -di, -zi, jarangsizlardan so'ng -ti shaklida talaffuz qilinadi. Bundan tashqari tolni-tālli, akamni-ākāmi so'zlarida -li va -i ko'rinishi uchraydi. Ushor, Oybarak shevalarida sonorlardan keyin faol ravishda -di ishlatiladi, -i esa har ikkala kelishikning ham qisqartirilgan varianti bo'lib bizning uy - bizi uj, biznikiga keling - bizikigā keliq kabi bir bo'g'inli va birdan ortiq bo'g'inlarda egalik affiksidan keyin qo'shiladi. Qaratqich va tushum kelishigining bunday qo'llanishi o'zbek tilining Andijon shevasida ham uchraydi[Ibrohimov. 1967.144].

Qoraxon, Yurchi QFY, Hazarbog' QFY markazi (1-bo'lim), shahar atrofidagi qishloqlarda o'rin-payt kelishigi -da, -dā qo'shimchalari talaffuz qilinadi. Bu hududlarning ayrim aholi vakillari nutqida -gā, -gā uchraydi. Masalan: -uni topgā sālip tepādilā, ālavdi jāqadila oldiriš učun, ālāpti kālpastā pudādi, čumčūq ālāp qildi. Bunday qo'llanishi yoshi katta mo'ysafidlar va qishloqdan chiqmay mehnat qilgan kam sonli ayollar nutqida mavjud.

- Dud āgāndān kejin ālāpgā tušādi. Bu jerdā heč xalq bomāgān māhālgā ājmāy degān uruy kegān ajmāy degān uruy Buxarāda bār ākān.

O'rin-payt kelishigi affiksi unli va jarangli undoshlardan so'ng -da, jarangsiz undoshlardan keyin -ta shaklida va ayrim o'rinlarda tog'da- tāqqa, bog'da- bāqqa ko'rinishda talaffuz qilinadi.

- Ha hush kordik nevārām, sālāmātmi narjaqa otirmāj berjaqa otiripsilāre, āyajnilara:m jaxšimi.

- uš-tort soātāldān keyin soāt unbirlāgā ālip ketgān bosā soāt torlāgā bāstirib kelli, šunāj qib menām bir tušdim.

Tushum kelishigi. -ni, -di, -ti, -i variantlari unli va undosh tovushlarning tugashiga qarab o'zgarishi kuzatildi: tokni yuldi - tākdi julli -tākki julli. Ko'pchilik shahar shevalari singari Denov shevasida ham tushum kelishigi belgisiz qo'llanadi: qo'yni sotadi - qoj sātādi, paxtani terdim - paxta terdim.

- Inā: kejin mēnā bu ošārgā kegāndān kejin bizzi bābājlā nān, čāj qojgan, nā:ni ošāri deb nām qo'ygan, sināgā ānguri sinā deb nām qo'jib ketgānlā

- Hāzrāt Āli kāpirlādi qatl qilip-qilip šu tārāpkā qāčkan, kānāllik dejmiz beqi qaja-beqi qaja Hāzrāti Āli hāmmāsini qirgān.

- Nijāz bāqi degān ekita xalpalari (bogān) bār ākān, u kiši xat jāzib berādilārki xalpalari xatti ilānla pāššāsīgā ābārādi.

- Mehmāndostligi šu sināčilārdāj, ākālārim bār. Xudā:qulov bāzārvāj dejdi. Sināgā qāmadi šu bu jil jān-vārdā āxiri olli. Sāvet dāvrigā qurilišti bāšliyi edi sināgā.

Markaziy o'zbek shevalarida qaratqich va tushum kelishiklari farqlanilmaydi. Lekin turli xil o'ziga xos qo'llanilish xususiyatiga ega. Masalan, V.V.Reshetov Toshkent shevalarida qaratqich-tushum kelishigining 16 xil turi borligini qayd etadi. Denov kichik dialektal zonasining qarluq shevalarida qaratqich va tushum kel-

ishiklari farqlanmaydi va ikkala kelishik ham tushum kelishigi kabi qo'llaniladi. Masalan: ujnī ešigi, bāllanī puli (qarat.), ujnī tāzālā, bāllanī uxlat (tush.)

Kichik dialektal zonada qaratqich kelishigining -niñ/nīñ/diñ/diñ/ting/tiñ, -ni/nī/di/di/ti/ti/zi/zi, -i/i, -iñ/iñ shakllari qo'llaniladi. Denov qipchoq shevalari singarmozimli bo'lib, kelishikning turli ko'rinishlari qo'llanilishi bilan xarakterlidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ashirboyev, S. O'zbek dialektologiyasi. Toshkent: Nodirabegim, 2021.
2. Raħimov, S. Suxxonđarē Ūzbek tili ševalari luğati (Fonetikasi, Leksikasi). Toškent: Fan, 1995.
3. Raħimov, S. Ūzbek tili Suxxonđarē ševalari (Fonetikasi, Leksikasi). Toškent: Fan, 1985.
4. Rešetov, V.V., Šoađbuxraħmonov, Š. Ūzbek dialektologiyasi. - Toškent: Ūrta va oliy maktab, 1962.
5. Yunusov, G'.O. O'zbek lahjalarini tasnifida bir tajriba. Toshkent: OZDAVNAŠR, 1935.
6. Đuraev, A. B. Teoreticheskie osnovy arealnogo issledovaniya uzbekoyazychnogo massiva. – Tashkent: FAN, 1991.
7. Šoniēzov, K., Qarluq davlati va Qarluqlar, Tošken: ŠAPQ, 1999.
8. Đuraev, X. Fonetiko-morfologicheskie i leksicheskie osobennosti uzbekskix govorov, nošyaxix etnicheskoe nazvaniye "turk-kaltatay"(po materialam Samarqadskoy, ĐJizakskoy i Syrdarinckoy oblastey ŪzSSR). AKĐ, Tashkent, 1975.
9. Nosirov, M. Suxxonđarē ševalari buyicha ayrim kuzatišlar (dialektologik ekspediciya materiallari asosida) // Ūzbek tili va adabiēti. 1979. № 5. B. 67 – 69
10. Šoađbuxraħmonov, Š. Karlukskoe narēchie uzbekskogo yazyka. – Toškent: Fan, 1983.
11. Ibroħimov, S. Ūzbek tiling Andijon ševasi. – Toškent: Fan, 1967.
12. Kudratov, T. Ūzbek tiling oraliq ševalari (Šaħrisabz, Yakkabog, Čiroqči va Qamaši rayonlarida oraliq ševalar materiallari asosida): Filol. fanlari nomzodi... dis. Toškent, 1968.
13. Ūzbek xalq ševalari morfologiyasi. Toškent: Fan, 1984.

HUSNIDDIN SUVANOV,

Termiz davlat universiteti, O'zbek filologiyasi fakulteti,
O'zbek tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi

ANVAR SUYUNNING "G'O'BDINTOG' HIKOYALARI" DA MILLIY KOLORITNING O'RNI

Annotatsiya. Anvar Suyunning "G'o'bdintog' hikoyalari"da milliy koloritning tasvirlanish jarayonini nasr turi orqali ifodalanişi: nutqiy madaniyati, peyzaj tasvirlari, makon-joyi, milliy ruhi va urf-odat kabi birqancha o'zbek millatining mentalitetga xos xususiyatlar ifodasi o'z aksini topgan.

Abstract. Anvar Suyun "ghostly stories" reflects the process of describing the National Colorite through the type of prose: speech culture, landscape images, Space, national spirit and tradition, as well as the expression of the mentality-specific features of the Uzbek nation.

Абстрактный. В рассказах Анвара Суюна "гёбдинтагы тарихлары « отражено выражение национального колорита через тип прозы: речевая культура, пейзажные образы, пространство, национальный дух и традиции, а также менталитет некоторых узбекских национальностей.

Kalit so'z: Anvar Suyun, ota va bola, badiiy adabiyot, milliy kolorit, G'o'bdintog' hikoyalari, saraton, ikki tong orasi.

Badiiy adabiyot bu - odam degani! Unda kimni yoki nimani, nima uchun, qaytarzda yozish kerak? Bu xoh poeziyada, xoh prozada, xoh dramada bo'lsin ijodkor iste'dodi, mahorati va tajribasiga tayanadi. Prozada hikoya epik janr sifatida o'z o'rnini topib ulgurgan. O'zbek hikoyanavisligi ham ma'lum bir davrni bosib o'tdi.

Adabiyot maydoni keng, behudud. Bunda ijodkorlar o'zini izlaydi. Bizda bir tushuncha bor. Bir yangi asar yaratilsa, jahon adabiyotidan birortasini aytib, "bunda ijodkorning ta'siri katta" deb da'vo qilishadi. Taqlid va

qaytariqlardan qochishga harakat qilinadi. Aslida buning nimasi yomon! Ergashtiruvchi ham ijodkor! Taqlid qilgan ham. Qaysi makon – zamonda bo'lmasin ovoz, his muallifniki-ku! Yanayam, jahon va o'zbek adabiyoti orasiga "xitoy devori"ni qo'yib bo'lmaydi, shart ham emas. Uni o'qirmanning o'zi ilg'aydi. Ijod erkin bo'ladi va hissiyotlarga asoslanadi. Haqiqiy ijodkor, qo'polroq aytganda, yurakdagi dardni oq qog'ozga qizil rangda tushiradi va buni epchillik bilan uddalaydi. Oddiroq yondashsak, yurakdan chiqqan so'z yurakka bora-